ПОЛИТИКА
Субота 29. август 2015. година LIX, број 20
Први број је објављен 14. априла 1957. године

03 СРЂАН ДРАГОЈЕВИЋ
Били Кид у Филмском центру Србије

05 ЈОВАК ЗИВЛАК
Поезија у политици живота

07 САЊА ДИМОСКИ
Романтике у животу као да нема

10 ПРИЧА ИЗ ИРАКА
Фудбал на стативама смрти

КУЛТУРА УМЕТНОСТ НАУКА

ПОЕМА

Матија Бећковић

СЛАВА ТЕБИ БОЖЕ

Шта је скупа ово свеколико
До општега оца поезија
Његош

Алфа беше ниґде а ништа омеґа
Кад си саздао сав свеш ни из чеґа
Без иґде ичеґ имо си од чеґа
Без иґде икоґ знао си за коґа
Без ниґде никоґ сем себе самоґа
И оноґ теби једином знаноґа
Силом свељубећеґ слова љубвеноґа
Сетио си се свеґа и свакоґа
А коґа ґод си на биће позвао
Већ си ґа по лику и имену знао
И онако како се развидела тама
Видело се како ствараш себе сама
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Без претходника и истодобника
Без парбеника и саґоворника
Без учитеља и без уредника
Без рецензената и предґоворника
И без лектора и без коректора
Без продуцената и без донатора
Без пера папира трица и кучина
Оче слободноґ стваралачкоґ чина
Без поетика калупа модела
Себе си узео за узор своґ дела
И све што је своґа лика уґледало
Било је твоје верно оґледало
Слава тебе Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Чим рече коґно небо вода трава
Виде да је добро и да је реч права
И како си које слово прословио
Нови језик си изјезикотворио
И како си који слоґ изґоварао
Нове светове си олицетварао
Змија и јабука и јаје и пчела
Прве су речи прешле и на дела
Твојим устима што је уречено
Дошло је у живот у реч обучено
И за ижицу си задњу од почела
Везао судбину целокупних дела
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Сило што океан чупаш из корена
И полажеш ґа себи пред колена
Слуша те сваки шум без поґовора
Покоравају ти се и коґна и мора
Као реч те није нико послушао
Нит си иком тежи задатак задао
Нит се умарала нит изневерила
Док је судбину своју испунила
Васељена се у речи зачела
Из ње се излеґла сва небеска тела
И слава јој је стиґла до врхунца
И котур земље тера око сунца
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Све што је из твоје речи исґливало
Видно и невидно велико и мало
Прва су певања над сказима сказа
И прве победе тачноґа израза
Небеске воде и ледене ґоре
Непревазиђене су живе метафоре
Птице и кртице баште на дну мора
Стилске су фиґуре твоґа песмотвора
А ґде си машти пустио на вољу
Изелени зелен по свом пустопољу
Где ґод је ґребен над понором стао
Ту си се од речи и ти уздржао
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевинни

Свим што је бујало сјало промилело
Отпочео си своје стиходело
А боје звуци облици мириси
Младалачки су твоји рукописи
Пуж и паук су ти рана остварења
И непојамно смела поређења
Просјаји простружци свитаји разданци
Непроцењиви су срећни проналасци
Крила у јајету бисери у шкољци
Незаборавни су духовни поґоци
Репови кљунови и кресте и ресе
Без премца ефекти акценти финесе
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Нема песништво већеґ искорака
Од размака између светлости и мрака
Клик белоґ орла и црноґа коса
Сва симболоґија твојеґа епоса
Плава месечина небеса бескрајна
И сва остала средства изражајна
Где је реч достиґла своју праву меру
Узносећи славу невидљивом перу
И свака травчица широм земљописа
Само је факсимил твојеґа потписа
И све што је изнад и испод небеси
Доказ је да си онај који јеси
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Најпре си сажету у једном микрону
Ускладиштио целу васиону
А у микроновим микрон микронима
Венце васиона у васионима
Најмања честица је највећа планета
Где си сва сунца чувао сажета
Небо си смотао и у трун савио
И најситнији простран му је био
И ниси ґа ником из руку давао
Смањивао ґа и повећавао
Умивао ґа чешљао китио
Док си над песмама песму изнитио
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Кад је најдаље с најближим спојено
Прсло је црно јаје однојено
И трунчица се светла испилила
Изнад недоґледних дина ништавила
А од твоґа ґласа звука и имена
Зајапурила се тмуша неписмена
Гледао си своје речи испред себе
И оне су прво уґледале тебе
Више но икад је у речима било
Нешто људско је из сваке вирило
Ништа живо није још пропискавало
Нити је пиле пропијуктавало
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Одувек постојиш пре света си био
И нико не зна кад си се родио
Из века векова кад те пут нанео
Глас се кроз ґлува пространства пронео
Да је будућност и здрава и жива
Да је далеко али да је има
Све живе душе ка њој си позвао
А куда да иду само си ти знао
Сада су само тражени јунаци
За задати живот по твојој читанци
Да смисао свеґа из ње ґонетају
А смисао је да ґа и не знају
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Кресивом си човека у труд укресао
И од ребра му жену истесао
Јер није добро да човек сам буде
Самоћа је за Боґа а није за људе
У прах од земље си наусто дахнуо
И у блато живу душу удахнуо
Пред којом свако знање одустаје
А почиње тамо ґде знање престаје
О њој не може нико ништа знати
Само песник је може назирати
Нико место друґоґ не може живети
Ни причестити се ни исповедити
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Наставак на другој страни

Милован де Стил Марковић, Прототип

Има бога – нема бога

Међуљудска мржња и освета биолошки је утиснута у људски ген – чињеница која повлачи питање: како са таквим сазнањем чак и најискренији верник може да од свештеника измами искупљење греха, и када савремена наука претпоставља да се „психо-физичка особеност људског бића све више удаљује од своје примарне животне конституције коју упорно неутралише технолошка револуција која несумњиво води ка радикалној трансформацији људског организма, посебно мозга" (цитат са недавне дискусије на Колумбија универзитету о еволуцији људске природе)

СВЕДОЧАНСТВО

*Влада Петрић**

Две ствари су бескрајне: свемир и људска глупост; ипак, за свемир нисам баш сасвим сигуран.
Алберт Ајнштајн

Када се проникне у суштинско значење Ајнштајновог цитата, питање „има бога – нема бога" о којем се све учесталије јавно расправља у штампи постаје бесмислено.

Дилема о постојању бога (тј. „интелигентног дизајнера" свемира) раздире људе нарочито када их снађу велике невоље какву представља неодржива миграција становника северне Африке у Европу, потврђујући озбиљност ситуације у коју је запао данашњи свет заснован искључиво на материјалној основи и личним односима, што изобличује људску хуманост, и разорно делује на човекову етичку природу – уколико је од ње још нешто преостало.

Довољно је прочитати наслове у дневним новинама или пратити телевизијске извештаје који кобно наговештавају да опстанак људи на Земљи улази у критичну фазу. Свакодневно би могао да се сними документарни филм о безумној мржњи и крвавој освети међу грађанима наше планете, чиме се људска свест сурава на ниво животињског инстинкта огрезлог у себичности и осветољубивости. У пандемонијому људске мржње све су чешћа безумна обрачунавања не само међу различитим него истим националним и верским групацијама (што је великим делом проузроковало трагичну разградњу бивше Југославије). Као што и крваво обрачунавање међу припадницима неких афричких и азијских земаља манифестује људску нетрпељивост на безуман начин, симболизован у телевизијском документу који (у крупном плану) приказује дванаестогодишњег дечака како одрубљује главу своме вршњаку, а затим сладострасно облизује окрвављени златни ханџар скинут са зида неког (више не постојећег) оријенталног музеја!

Парадоксалност крвавог верског обрачунавања достиже врхунац у чињеници да ни припадници исте религије не могу да се усагласе чији је пророк „ближи" Алаху – припадник Тутси или Хуту племена! Ништа мање нису монструозни осветнички злочини какав представља сулуда акција спроведена у особном возу (на станици Штрпци у Јужној Србији) из којег је напречац издвојено тридесетак радника муслиманске вероисповести који су се враћали кући са дневног посла, а међу којима се налазио двадесетпетогодишњи младић у чијој торби су су биле две златне изрезбарене бурме којих више није било у торби када је његово мртво тело пронађено у оближњем потоку. Какав би потресан филм могао да се сними на основу те чињенице, са кулминацијом у финалу где би се открило да исте бурме на рукама носи неки други брачни пар – Србин и Муслиманка! Навођење других примера бруталности подстакнуте различитим схватањем бога васионе удаљило би нас од суштине којој је посвећен овај текст.

Међуљудска мржња и освета биолошки је утиснута у људски ген – чињеница која повлачи питање: како са таквим сазнањем чак и најискренији верник може да од свештеника измами искупљење греха, и када савремена наука претпоставља да се „психо-физичка особеност људског бића све више удаљује од своје примарне животне конституције коју упорно неутралише технолошка револуција која несумњиво води ка радикалној трансформацији људског организма, посебно мозга" (цитат са недавне дискусије на Колумбија универзитету о еволуцији људске природе). Још је илузорнији покушај да се утврди због чега је свевишњи „издизајнирао" људски род на овој планети, усред свемира којим апсолутно господари! Као да је то учинио из пуке доколице како би се вежбао у дизајнирању свемирског пространства на мамутском супермонитору и забављао лудоријама које чине људи на Земљи због чега су истерани из раја јер наша пра-пра-прабаба није одолела пожуди да загризе рајску јабуку? Проклета јабука!

Засигурно је утврђено да гени утичу колико позитивно толико и негативно на духовно устројство људске природе, што савремена медицина настоји да колико-толико „избалансира" бар на одређено време (сумња у такву могућност нагнала ме је да се прихватим писања ових редова). Ако је макар и делимично тачно ово о чему (по ко зна по који пут) пишем, није чудно да све већи број интелектуалаца, оптерећених расплућеном свешћу, открива бесмисао у сопственом постојању, услед чега се проценат људског самоуништавања незаустављиво повећава. А црква више није у стању да верницима понуди духовни мелем који би утолио све интензивније песимистичко осећање које урнише савременог човека, док свештенички благослови и црквени „медикаменти" саздани од покајања, молитве и разноврсних освештених предмета (тканина, водице и делића моштију наводних чудотвораца) постају комични, иако их и даље промовишу златоусти интерпретатори религиозних митова.

Узимајући наведено у обзир, разуман човек се пита куда води овакво безумно срозавање људског морала и расуђивања: ка духовној трансформацији или физичкој самодеструкцији? Песимистички мислиоци (чији сам и ја припадник) сматрају да физичко самоуништење (индивидуална и колективна еутаназија) представља један од хуманих начина да се ублажи психичка траума која човека разједа; насупрот њима, богоугодници настоје да смисао људског постојања пронађу, или бар назру, слепим покоравањем и упорним понављањем древних црквених инструкција које спречавају еволуцију људског разума. Ако се чак и овлаш упореде разноврсна верска тумачења људске егзистенције (посебно рођење и смрт) са најновијим открићима науке и студијама рационалне филозофије потврђује се неминовност антирелигиозне (р)еволуције човечанства.

Уз све речено, неопходно је препустити историји да потврди докле ће се људи још гложити на овој планети, да ли ћемо у потпуности ишчезнути са њеног тла (у какво год стање оно буде трнспоновано) и да ли ћемо негде другде у свемиру постојати овакви какви изгледамо и мислимо – сада? Са таквом перспективом дилема „има бога – нема бога" постаће несувисла; једино ће, као што сматра Ајнштајн, истрајати људска глупост која симболизује проклетство са којим је свевишњи Адама и Еву изгнао из раја уз великодушно обећање да ће човеков „вечни живот" зависити од његовог сопственог „слободног избора" између опроштаја и освете. Одговарајући на питање „има бога – нема бога" постављено у наслову овог чланка, Христос је кратко и недвосмислено објаснио: „Верујте у Бога и верујте у мене", истичући загонетни смисао дилеме о постојању „интелигентног дизајнера".

*Професор Харвардског универзитета у пензији

Наставак са прве стране

Где год је која сукнула варница
Из твојих кошница и радионица
Отварала се нова позорница
Постављана натра и стваралоница
Где се плете везе преспаја претканива
Предиво великог твога наратива
Доводи у везу што се раздесило
Спаја што спојено никад није било
И пребацује све на ону страну
Транспоновану и ресетовану
Без једногa трупа сувишногa
С чунка и тоцила трансценденталногa
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

За шестоднева си цео свет створио
Увременио и упросторио
Ал све једном заувек ниси обавио
Па оставио и заборавио
Негo и даље стварaш и престварaш
И никад не стајеш нити се умараш
А зиданица што је изидана
Рукама љубави и чистих усана
Заглавним каменом није докончана
Ни под кров стављена за недељу дана
Нити та недеља седам дана има
Већ седам дана траје вековима
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Од бића по твојој слици и прилици
Највернији су ти одливци песници
И где год се пламени поета родио
Себе си у њему још једном одлио
Све што си на својој натри изаткиво
Песничкоме си братству податkиво
Соколећи га да се оспољава
С тобом раменује горња надгевава

И од зачеља и од прапочетка
Све препочиње с твојег започетка
И нетремице држи вечну стражу
За случај да нешто имају да кажу
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Ниси научио ништа ниоткога
Ни подражавао никада никога
Нико пре тебе није реч рекао
Нити с мање речи више постигао
Словословио си и ниси престао
А Бог си остао и песник постао
Свет је твоја књига слика и прилика
А песме су дела незнаних песника
Што од створенога ново престварају
И од саздаоца пресаздавају
Свака песма има више аутора
У твојој о томе нема ни говора
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Од свих свемира бездана видика
Дубљи је свемир и бездан језика
А у језику свакогациона
Сви су језици и сва васиона
Створени због неког разлога и смисла
Као делови божјега промисла
А песнику је сваком отаџбина
Она непозната далека једина
Чији је грађанин једино и био
И никада је није напустио
Да не пева један цео живот једно
Већ да сви певају то једно заједно
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Кликом на миша на почетку света
Започела је ера интернета
С највеће дубине њим си управљао
До задњег паука мрежу разгранао
У девет јама што се икад крило
Са свих кровова дан ноћ се орило
Нико није знао који је свет стварни
Који дигитални који измаштани
Постоји ли свемир и земљина кугла
Или су скинути са твојега гугла
Довољно је једно слово укуцати
Па за час тили све тајне сазнати
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Само онај који иза света стоји
Зна шта постоји а шта не постоји
Где је тачка стајна а где престоница
Ономе чије царство без граница
Има ли света сем измишљеногa
Свепочетогa од Беспочетногa
Свестворенога од Нестворенога
Да уђе у радост Господара свога
Сво благо испод небескога свода
Ода је у почаст песничких слобода
И док год буде било поезије
Ту је и њен Творац и онда кад није
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Алфа на почетку постаће омега
Суштина ствари и смисао света
И биће песма и несмртно слово
Само оно што је модерно и ново
И неће нестати песме ни песника
Док год песник буде свирала језика
Да допису је књигу без страница
У песми над песмом над писцима писца
Смаком света су сваки час претили
А кад год је био нису приметили
А онај ко је верово Сатани
И сам је био на његовој страни
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твојој творевини

Где није нико песници су били
Све што није било то су запамтили
Ко год је скрнуо из свога корења
Зна да је стварање душа остварења
Светло нетамнело водо нечекана
Име неношено душо непредана
Ко хули на љубав и лепоту света
И кад има снаге не има талента
Нити је човек Господа створио
Нит је тајну живота открио
Зато ни Творца не може убити
Нит ће miglior fabbro ико други бити
Слава теби Боже песниче једини
И алилуја твој творевини ¶

КУЛТУРА
УМЕТНОСТ
НАУКА

Издаје: Политика новине и магазини д.о.о.
Директор: Мира Глишић-Симић.
Директор: Нина Самарџић.
Главни и одговорни уредник: Љиљана Смајловић
Уредник Додатка: Весна Рогановић
Графички дизајн: Илија Милошевић
Телефон: 330-1751 ***Факс:*** 3373-393
Електронско издање: www.politika.rs